

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOIY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOIY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ Қўллаб-қувватлашнинг АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганиевич</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLISH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxirovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАНЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Минойиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фахриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

MEASURES TO BE IMPLEMENTED IN THE FIELD OF POVERTY REDUCTION IN NEW UZBEKISTAN

Khalikulov Rustam Sharipovich,
Associate Professor of Samarkand State University
named after Sharof Rashidov

Abstract. This article describes poverty and its causes, consequences, its negative effects on people, and what is being done to reduce it. Poverty is currently one of the problems that is a serious obstacle to the development of many countries around the world. Poverty has a serious negative impact on the development of children in particular. Most of the babies born in difficult conditions die in the first year of life, and this is a concern of the world community.

Keywords: poverty, minimum standard of living, poverty, disease, social barriers, bank finance, International Bank for Reconstruction and Development.

YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR

Xoliqulov Rustam Sharipovich,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada kambag'allik va uni keltirib chiqaruvchi sabablar, oqibatlar, uning odamlar uchun salbiy ta'sirlari hamda uni qisqartirish borasida amalga oshirilayotgan ishlar haqida yozilgan. Kambag'allik hozirda dunyo bo'ylab ko'plab davlatlarning rivojlanishiga jiddiy to'siq bo'layotgan muammolaridan biridir. Qashshoqlik, ayniqsa, bolalarning rivojlanishiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Og'ir sharoitda dunyoga kelayotgan chaqaloqlarning aksariyat qismi yashashning birinchi yilida vafot etmoqda va bu dunyo hamjamiyatini tashvishga solmoqda.

Kalit so'zlar: kambag'allik, minimal turmush darajasi, qashshoqlik, kasallanish, ijtimoiy to'siqlar, bank moliyasi, Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki, strategiya, O'zbekiston-2030.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N12>

Kirish. Kambag'allik-ilgari O'zbekistonda rasmiy darajada tan olinmagan eng og'riqli muammolardan biri bo'lib kelgan. Bu holat ko'plab adabiyotlarda, ma'ruzalarda, ilmiy maqolalarda kam ta'minlanganlik deb yuritilgan. Mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirish masalasi eng dolzarb vazifalardan biri bo'lib, bu muammoga ilg'or tajriba va yangi yondashuvlar asosida yechim topish hamda ularni hayotga izchil tatbiq etish har qachongidan ham muhim. Ko'p yillar davomida "yopiq mavzu" bo'lib kelgan kambag'allik 2020-yildan boshlab ochiq tan olinib, tariximizda ilk marta kambag'allikni qisqartirish davlatimizning ustuvor vazifasi sifatida belgilandi. Prezident Sh.Mirziyoyev "kambag'allikni kamaytirish-bu aholida tadbirkorlik ruhini uyg'otish, insonlarning ichki kuch-quvvati va salohiyatini to'liq

ro'yobga chiqarish va yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha kompleks iqtisodiy va ijtimoiy siyosatni amalga oshirish, demakdir" - deb ta'kidlagan edi

Mamlakatimizda kambag'allik tushunchasi 2020-yilga kelibgina tilga olindi. 2020-yilning 24-yanvarida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasida kambag'allik masalasi tilga olinib [2], unda Muhtaram Prezidentimiz mamlakatdagi kambag'allar aholining taxmini 12-15 foizini, ya'ni 4-5 mln nafarni tashkil etishini qayd etdi [3:438]. O'zbekiston aholi jonboshiga to'g'ri keladigan milliy daromad ko'rsatgichi bo'yicha o'rtacha daromadga ega mamlakatlar qatoridan joy olgan bo'lib, bunday mamlakatlarda kuniga kishi boshiga 3,2 dollar kambag'allik chizig'ining o'rtacha ko'rsatgichi deb qabul qilingan [4: 228]. Mutaxassislarning fikricha, O'zbekiston sharoitida 5 kishidan iborat oilaning yalpi daromadi oyiga 480 dollardan kam bo'lsa, bu oilani kambag'al deb hisoblash mumkin [5. 80-81].

Kambag'allik atamasi ko'pincha odamlar yoki jamoalar minimal turmush darajasi uchun moliyaviy resurslar va boshqa zarur narsalarga ega bo'lmagan holatni anglatadi. Ya'ni odamlar, uy xo'jaliklari va butun jamoalar yashash yoki gullab yashnashi uchun zarur bo'lgan asosiy narsalarni sotib olish uchun mablag'ga ega bo'lmagan yetarli moliyaviy resurslarning yetishmasligidir.

Qashshoqlikda yashovchi odamlar va oilalar tegishli uy-joy, toza suv, sog'lom oziq-ovqat va hattoki tibbiy yordamsiz ham qolishi mumkin. Har bir davlatning qashshoqlik chegarasini aniqlash va uning qancha aholisi qashshoqlikda yashashini hisoblash uchun o'z mezonlari mavjuddir. Kambag'allik nafaqat daromadning, balki ko'plab omillarning natijasi bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy holatdir.

Hukumatlararo ko'pincha odamlarni, oilalarni va jamoalarni qashshoqlikdan chiqarishga yordam berish uchun ijtimoiy farovonlik dasturlarini amalga oshiradilar. Ba'zi mamlakatlarda boshqalarga qaraganda kuchli farovonlik tizimi (ijtimoiy xavfsizlik tarmoqlari) mavjud. Misol uchun, Qo'shma Shtatlar ko'proq individualistik va nisbatan cheklangan farovonlik dasturlariga ega. Taqqoslash uchun, Yevropa mamlakatlarida ijtimoiy yordam dasturlari va yordamga muhtojlar uchun ko'maklar ancha kengroq. So'ngi aholini ro'yxatga olish ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda AQSHda qashshoqlikda yashaydiganlar soni butun mamlakat aholisining 11,5 foizni tashkil etmoqda. Buyuk Britaniya misolida olib qaraydigan bo'lsak, u yerda 4.3 mln bolalar qashshoqlikda o'smoqda yoki o'rtacha sinfdagi 30 foiz bolalar qashshoqlikda yashamoqdalar. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotiga ko'ra, 2022-yilda O'zbekiston aholisining 14,1 foizi kam ta'minlanganlarni tashkil etgan. (Bunda eng kam iste'mol xarajatlari sifatida 498 ming so'm belgilab olingan).

Tadqiqot metodologiyasi. 2023-yil 12-iyunda imzolangan "Kambag'allikni qisqartirishda tadbirkorlik subyektlari bilan o'zaro manfaatli hamkorlik o'rnatishga qaratilgan chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF o'z vaqtida qabul qilingan hujjat bo'lib, kambag'allikni qisqartirish borasida boshlangan keng ko'lamli ishlar barcha yo'nalishlarda "Inson-jamiat-davlat" tamoyili asosida qat'iy davom ettirilmoqda. Fikrimizcha bu farmon bilan "20 ming tadbirkor-500 ming malakali mutaxassis" dasturini amalga oshirilishi Respublikada kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan muhim tashabbuslardan biridir [6]. Bu tashabbus natijasida, agar mamlakatimizda 2017-yildan buyon kambag'allik 2 baravar kamaygan bo'lsa,

bu ko'rsatgich 2030-yilga borib 7%ga tushirilishi reja qilingan. Bu masala "O'zbekiston-2030" strategiyasida ham o'z aksini topgan [7].

Bu muammolarni hal etish maqsadida mamlakatimizda "Obod qishloq", "Obod mahalla" dasturlari doirasida qishloq va mahallalarning infratuzilmasi tubdan o'zgarib aholini ichimlik suvi bilan ta'minlash, gaz va elektr tarmoqlarini yangilash, yangi bog'lar va maktablar ko'rish yoki borlarni zamonaviy talablarda ta'mirlash, avtomobil yo'llari va yo'l infratuzilmasini barpo etish kabi ko'pgina ijtimoiy masalalarga yechimlar mahallalarning o'zida topila boshlandi.

Yana bir tomoni, ushbu muammolarni uyma-uy yurish orqali aniqlash va hal qilishni, davlat organlarining aholi bilan bevosita ishlashni nazarda tutuvchi yangi tizim-Xalq qabulxonalari ishga tushirildi. Natijada, "mahalla-sektor-xalq qabulxonasi-mahalla" tamoyili asosida aholi muammolarini aniqlash va hal etish bo'yicha ishlar yangi bosqichga ko'tarildi. Bu tizim kambag'allik darajasiga tushib qolgan aholini tadbirkorlikka jalb etish, ularning real daromadini shakllantirishga harakat qildirmoqda.

2021-yil 3-dekabrda imzolangan "Mahallada tadbirkorlikni rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari to'g'risida"gi Prezident Farmoni bilan 2022-yil 1-yanvardan boshlab har bir mahallada bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish masalalari bo'yicha 9 300 nafar tuman (shahar) hokim yordamchilari ish boshladi. Ularga mahalladagi ijtimoiy-iqtisodiy holatni "xonadonbay" o'rganish, aholi bandligi, daromad manbai, tomorqadan foydalanish holati hamda aholini daromadli mehnatga bo'lgan intilishi va ehtiyojlarini tahlil qilish vazifasi belgilandi.

Muhokama va natijalar. Mahallalarning moliyaviy mustaqilligini ta'minlash maqsadida 2022-yil 26-dekabrda "Mahalla budjeti" tizimi joriy etish orqali mahallalarning moliyaviy imkoniyatini yanada kengaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Prezident qarori qabul qilindi. Unga ko'ra, 2023-yil 1-yanvardan boshlab ko'rsatgichi past bo'lgan tumanlarda "mahalla budjeti" tizimi tariqasida jismoniy shaxslardan mol-mulk va yer solig'ini undirish belgilangan[8].

Soliq summasining 10% mahalla budjetiga qoldiriladigan bo'ldi[9]. Bu holat mahallalarning moliyaviy ahvolini yaxshilashga hamda bu yerdagi ko'plab ijtimoiy muammolarni yechilishiga olib keldi.

Kambag'allikning olib kelishi mumkin bo'lgan salbiy holatlaridan biri, ya'ni kambag'allikning bolalarga bo'lgan yomon ta'sirini ham alohida e'tirof etib o'tish zarur. Chunki qashshoqlikda o'sgan bolalar tez-tez og'ir kasalliklardan qiynalishadi. Kambag'allikda tug'ilgan chaqaloqlarda kam vaznli bo'lib tug'ilish ehtimoli yuqori, bu esa jismoniy va aqliy nogironlikka olib kelishi mumkin. Qashshoqlikda bo'lgan bolalar kasallik tufayli ko'proq maktablardagi darslarni o'tkazib yuboradilar va uyda ko'proq stressni boshdan kechiradilar. Bolalar uchun uysizlik ayniqsa og'ir muammo, chunki ular ko'pincha sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatiga ega emaslar yoki to'g'ri ovqatlanishmaydi, bu ko'pincha ularning sog'liq bilan bog'liq muammolarga duchor etadi. Ko'p odamlar qashshoqlikda tug'iladilar va uni yengishga umidlari kam bo'ladi. Boshqalari esa salbiy iqtisodiy sharoitlar, tabiiy ofatlar yoki kundalik turmush narxining oshishi, shuningdek, giyohvandlik, ruhiy tushkunlik va ruhiy salomatlik muammolari tufayli qashshoqlikka tushishi mumkin.

Kambag'allikni keltirib chiqaruvchi bundan boshqa yana quyidagi asosiy sabablarini keltirish mumkin:

- Yuqori yashash narxi;
- Ish o'rinlari o'sishining yo'qligi;
- Zaif infratuzilma;
- Urush va turli mojarolar;
- Ijtimoiy to'siqlar;
- Davlat yordamining yo'qligi va shu kabilar.

Qashshoqlikning kuchayishi jamiyatda keskinlikni keltirib chiqarishi mumkin, chunki tengsizlik kuchayadi va o'z navbatida jinoyatchilik darajasining oshishiga olib keladi.

Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, qashshoqlik shunchaki daromad darajasi bilan bog'liq emas. Darhaqiqat, odamlarni qashshoqlik chegarasiga yoki undan pastga tushirishga majbur qiladigan bir qator omillar mavjud. Diskriminatsiya-ularidan biridir. Ba'zi hollarda hukumatlar ayrim shaxslar yoki jamoalarning sog'liqni saqlash, ta'lim yoki ijtimoiy xizmatlar kabi xizmatlardan foydalanishiga to'sqinlik qiluvchi muayyan qonun va qoidalarni qabul qilishi mumkin. Bu odamlar, shuningdek, mehnat bozoriga yoki uy-joyga kirishdan mahrum bo'lishi mumkin, bu esa ularning munosib turmush darajasiga erishishiga to'sqinlik qiladi. Boshqa hollarda, chuqur ildiz otgan ijtimoiy e'tiqodlar odamlarni, oilalarni va butun jamoalarni ajratib qo'yishi mumkin.

Shu o'rinda kambag'allikning zararli oqibatlariga ham to'xtalib o'tish joizdir. Kambag'allik insonlarning jismoniy va ruhiy salomatligiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Qashshoqlikda yashovchi ota-onalardan tug'ilgan bolalar kam vaznga ega va hayotining birinchi yilida omon qolish ehtimoli kamroq. Shuningdek, ular astma va boshqa bolalik kasalliklaridan aziyat chekishi mumkin. Bunday sharoitda voyaga yetgan farzandlarning keyingi sog'ligida ham jiddiy muammolar kuzatiladi va ruhiy tushkunlik xavfi yuqoridir. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qashshoqlikda yashash bolalar va o'spirinlarda bilim olish, muloqot qilish va akademik muvaffaqiyatlar uchun muhim bo'lgan kognitiv jarayonlar bilan bog'liq bo'lgan sohalarda, jumladan, ijtimoiy-hissiy ishlov berish, xotira, til va boshqalarning tarkibiy va funksional miya rivojlanishidagi farqlar bilan bog'liq holatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Kambag'allikni qisqartirish borasida dunyoning rivojlangan davlatlari o'ziga xos yo'llarni bosib o'tishgan. Shunday davlatlardan biri-Xitoy. Bugun Xitoy iqtisodiyoti mo'jiza yaratgan dunyoning ikkinchi qudratli mamlakati, kambag'allikni qisqartirishda o'ziga xos tajriba to'plagan davlatdir. Xitoy XX asrning 70-yillari oxirida bozor iqtisodiyotiga oid islohotlarni boshlagan qoloq mamlakat edi. Keyingi yillarda Xitoy aholi daromadlari bir necha bor o'sgan, yuz millionlab odamlarni kambag'allikdan xalos qilgan mamlakatlar qatoriga kiradi. Xitoyning yer maydoni deyarli AQSH hududiga teng bo'lsada, mamlakatda yer shari aholisining beshdan bir qismi istiqomat qiladi. Mamlakat tabiiy resurslarga boy emas. Shunga qaramasdan Xitoyning oltin valyuta zaxiralari miqdori 3 trillion AQSH dollaridan oshib ketdi[10]. Xitoy butun dunyoga chinakam mo'jiza ko'rsatmoqda. Shu sababli bugunki kunda O'zbekiston kambag'allikka qarshi kurashish bo'yicha Xitoy tajribasini o'rganish va uni joriy etishdan manfaatdor.

Masalan, 2013-yil sentyabr-oktyabr oylarida Xitoy Xalq Respublikasi raisi Si Szinpin tomonidan Qozog'iston va Indoneziyaga tashrifi chog'ida ilgari surilgan "Bir makon, bir yo'l" tashabbusi butun dunyo mamlakatlarida, jumladan Markaziy Osiyo davlatlarida jiddiy qiziqish uyg'otdi. Bu tashabbus O'zbekistonni to'g'ridan-to'g'ri dengizga chiqish imkonini yaratadi.

Mamlakatlar o'rtasida xalqaro turistik yo'lak yaratiladi. Osiyo, Yevropa va Afrikani bog'laydigan yangi savdo yo'llari, transport yo'laklari paydo bo'ladi, "Iqtisodiy belbog'" deb atalmish yangi loyiha tufayli mamlakatlar o'rtasida savdo-sotiq rivojlanadi, mahsulotlarni sotish uchun yangi bozorlar paydo bo'ladi, uning natijasida yangi ish o'rinlari yaratiladi. Bu loyiha doirasida tashkil etilayotgan transport yo'lagi Avstraliya, Indoneziya va Osiyo mamlakatlarini Yevropa, Afrika va Lotin Amerikasi orqali AQSH bilan bog'laydi. Turli hisob-kitoblarga ko'ra, bu loyihaning umumiy qiymati 21 trillion dollarga tengdir.

Bu tashabbus natijasida rivojlangan mamlakatlardagi ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlar bartaraf etiladi. "Bir makon, bir yo'l" loyihasining birinchi xalqaro forumi 2017-yil 14-15-may kunlari, ikkinchisi 2019-yil 26-27-aprel kunlari Pekin shahrida va uchinchi forum 2023-yil 18-oktyabrda bo'lib o'tdi. Unda dunyoning 37 mamlakatidan davlat rahbarlari, 150 davlat va 90 ta xalqaro tashkilot vakillari, hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ham ishtirok etdi[11]. Eng e'tiborlisi, bu tashabbus doirasida amalga oshirilgan turli xil loyihalar tufayli sayyoramizda 40 million inson [12] kambag'allik va qashshoqlikdan xalos bo'ldi.

Xitoy O'zbekistonning savdo hamkorlari orasida birinchi o'rinni egallaydi. Masalan, 2023-yil oxirida ikki mamlakat o'rtasidagi tovar ayriboshlash hajmi salkam 9 milliard dollarni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatgich 2024-yilda 10 milliard dollardan oshishi kutilmoqda.

Qashshoqlikni yaxshiroq tushunishga harakat qilish, qat'iy monitoring va baholash tizimiga asoslangan sa'y-harakatlarni moslashtirish orqali Xitoy 1981-2004-yillarda 600 milliondan ortiq odamni qashshoqlikdan qutqardi. Xo'sh, Xitoy davlati bunga qanday erishdi? Tez o'sish va urbanizatsiya Xitoyda so'nggi 25 yil ichida qashshoqlikni qisqartirishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi, shuningdek, qator islohotlar, jumladan, iqtisodiyotning global savdo va investitsiyalar tarmog'i ochildi.

1990-yilgacha Xitoyning qashshoqlikni qisqartirish dasturi, birinchi navbatda, eng yomon ta'sirlangan hududlarda qashshoqlikni bartaraf etishga qodir bo'lmagan bir yillik va bir sektorli loyihalarga bog'liq edi. Bundan tashqari, kambag'allarning qayerda joylashganligini baholash uchun foydalaniladigan statistik tizim cheklangan edi.

Hukumat XTTB (Xalqaro tiklanish va taraqqiyot banki)ni qashshoqlikni qisqartirish bo'yicha yangi chora-tadbirlarni, jumladan, qolgan kambag'al qatlamlarga dasturlarni yo'naltirishni yaxshilashni o'rganish uchun jalb qildi. Hukumat, shuningdek, qashshoqlikning o'zgaruvchan taqsimotini va Xitoyning farovonligini o'tkazib yuborganlarning taraqqiyotini cheklab qo'ygan omillarni tushunish uchun aniqroq va o'z vaqtida ma'lumot olishni xohladi. Bankning Xitoy bilan qashshoqlikni qisqartirish bo'yicha hamkorligi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- 1) Bank moliyasi va texnik yordami bilan qo'llab-quvvatlanadigan pilot loyihalar;
- 2) natijalarni baholash va xulosalarni siyosatni ishlab chiqish jarayoniga integratsiya qilish. Bunday holatlarni ko'plab keltirish mumkin.

Xulosa va takliflar. Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsak, kambag'allik insoniyatning turmush tarziga xavf soladigan muammolardan biriga aylanib ulgurdi. Mamlakatimizda kambag'allikni qisqartirish uchun eng avvalo odamlarda tadbirkorlik ruhini uyg'otishimiz, biznes vakillarini qo'llab-quvvatlash, ularga erkin faoliyat yuritishga zarur sharoitlar, qulayliklar va imkoniyatlar yaratib berishda davom etishimiz zarur. Ikkinchidan, olib borilayotgan ishlar ustidan ta'sirchan deputatlik nazoratini o'rnatish lozim. Uchinchidan,

hududlarda yoshlarning hayot tarzini, bandlik darajasini doimiy o'rganib, tahlil qilib borish lozim. To'rtinchidan, ishsiz fuqarolarni va ishga joylash tashabbusini bildirgan faol tadbirkorlarga "ijtimoiy kontrakt" tizimi asosida qo'shimcha imtiyozlar paketini taqdim etish lozim. Beshinchidan, bu muammoni hal etish uchun, bu sohada ulkan tajribaga ega bo'lgan xorijiy mamlakatlar bilan ko'proq muloqot qilishimiz va bu muammodan xalos bo'lishimizga yordam beradigan aniq, konseptual strategiyani ishlab chiqishimiz lozim. Chunonchi, Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev O'zbekistonda bu masalani bartaraf etishni mamlakatimizda strategik vazifa sifatida kun tartibiga qo'ydi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Xalq so'zi, 2024-yil, 27-fevral, №42 (8665), 3-bet.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2020-yil 24-yanvar. // <https://president.uz/uz/lists/view/3324>. (25.06.2021).
3. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston strategiyasi. –Toshkent:O'zbekiston, 2021.-B.438.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi 75-sessiyasida so'zlagan nutqini o'rganish va keng jamoatchilik o'rtasida targ'ib qilish buyicha o'quv qo'llanma. –Toshkent: "Ma'naviyat", 2021.-B.-228.
5. Mustafaqulov Sh., Murodullayev N., Xamidov R. O'zbekistonda kambag'allikni aniqlash va qisqartirish davlat siyosati darajasida/Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar.2020. №1. –B.-80-81.
6. Xalq so'zi 2023-yil 17-iyun, №124. (8467).
7. Xalq so'zi, 2023-yil 26-sentabr, №201, (8549).
8. Xalq so'zi, 2023-yil 6-iyun, №115 (8458).
9. Xalq so'zi, 2023-yil 16-noyabr, №243(8586), 2-bet).
10. Xalq so'zi 2024-yil 20-yanvar, №15-16 (8638-8639)).
11. Xalq so'zi 2023-yil 17-oktabr №220 (8563).
12. Xalq so'zi, 2023-yil 19-oktabr, №222 (8565).
13. Xalq so'zi 2023-yil 17-oktabr №220 (8563).
14. <https://www.investopedia.com/terms/p/poverty.asp>.
15. <https://cpag.org.uk/child-poverty/poverty-facts-and-figures>.
16. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2010/03/19/results-profile-china-poverty-reduction>.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).